

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ В УДОСКОНАЛЕННІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Повна С.В., Чернігівський державний технологічний університет

Тривалий час основним багатством вважались матеріальні його форми, втілені у володінні землею, машинами та устаткуванням, нерухомістю, товарами тощо. У новій економіці виникає нове співвідношення і роль матеріального і нематеріального: зі становленням інформаційної економіки відбувається інтелектуалізація виробництва і праці, тобто поширення і швидке зростання нематеріальних, інтелектуальних форм капіталу. Сьогодні об'єкти інтелектуальної власності у розвинених країнах цінуються вище, ніж природні багатства, а інновації – вище, ніж інвестиції.

Широке використання нематеріальних активів, тобто інтелектуального капіталу та інтелектуальної власності, є передумовою успішного розвитку економіки. Вже тепер до 35% вартості капіталу промислових компаній розвинених країн припадає на частку інтелектуальної власності (у невиробничій сфері цей показник сягає 47%). Вартість інтелектуального капіталу компаній, що працюють в секторі високих технологій, як правило, у 3-5 разів перевищує вартість їхніх поточних доходів і від 3 до 100 разів, а інколи навіть більше – вартість традиційних матеріальних активів.

Проте в Україні інтелектуальна власність та інтелектуальний капітал не знаходять вираження ні в затратах підприємств, тобто в собівартості продукції, ні у вартості підприємств. Частка нематеріальних активів у балансі українських компаній становить лише 0,4-0,7%. Наявні нематеріальні активи у вітчизняних організаціях найчастіше зовсім не обліковуються. Як наслідок, інноваційна діяльність уповільнюється, бо її основою є нематеріальні активи. Тільки близько 10% вітчизняних промислових підприємств звітують про проведення інноваційної діяльності (в ЄС цей показник коливається в межах 65-75%); в Україні дохід від продажу ліцензій у перерахунку на 1 особу становить близько 1 дол. на рік (у Росії – 10 дол., у США – більше 150 дол.).

Разом з тим українська держава проголосила перехід на інноваційний шлях розвитку; отже, державне управління не може відокремитися від цих проблем. Держава потребує інновацій через такі причини, як: (1) вирішальний вплив інновацій на макроекономічні показники – внесок науково-технічного прогресу в приріст ВВП найбільш розвинутих країн складає 75-100 %; (2) вплив на структуру суспільного виробництва; (3) генероване інноваціями економічне зростання дозволяє підвищити рівень життя населення; (4) науково-технічні досягнення дозволяють зменшити використання невідновлюваних ресурсів і шкідливі викиди шляхом раціоналізації структури виробництва і споживання, а також поширення рециклічних технологій; (5) залежність глобальної конкурентноздатності національної економіки від рівня розвитку інноваційних процесів – ефективність включення країни в міжнародний поділ праці характеризуються її позицією на світових товарних ринках; наявність в країні могутнього науково-інноваційного потенціалу дозволяє протистояти диктату ззовні, зменшує погрозу конфліктів унаслідок посилення технологічної взаємозалежності країн. Тому державне управління як керуюча система має забезпечувати реалізацію інноваційної політики. Тим більше що розвинені країни напрацювали досить великий арсенал дієвих засобів з активізації інновацій у суспільстві.

Один з основних напрямів оцінки ефективності державного управління (через критерії загальної соціальної ефективності) полягає у вимірюванні досягнутого через державне управління рівня задоволення нарізних потреб суспільства. На основі цих критеріїв визначають готовність державного управління до забезпечення динаміки і гармонійності суспільства. До них відносять: рівень продуктивності праці, співвіднесе-

ний зі світовими параметрами за її відповідними видами; темпи і масштаби приросту національного багатства; рівень життя населення порівняно зі стандартами розвинутих країн; впорядкованість, безпеку, сталість та надійність суспільних відносин, їх відтворення з наростаючим позитивним результатом. Практично кожний з перелічених критеріїв залежить від рівня інноваційності економіки. Вважається, що цей вид оцінки ефективності державного управління досягається зусиллями двох складових: держави і суспільства, та не дає чіткого уявлення про внесок кожного з компонентів.

Але доведено, що якість управлінської діяльності прямо впливає на ефективність діяльності підпорядкованої системи. Так, за дослідженнями Новікова В., Никитюка О., на темпи впровадження і ефективності функціонування систем управління якістю організацій та підприємств (а, отже, і рівень якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції) впливає ефективність систем управління вищого рівня. Якщо конкурентоспроможність країни на міжнародному ринку в цілому визначається конкурентоспроможністю національних підприємств, то конкурентоспроможність самих підприємств – якістю влади. Відповідно на темпи впровадження інновацій в країні впливає рівень готовності державного управління до інноваційного процесу.

Для цього державні службовці повинні мати відповідний рівень інноваційної культури, що визначається як складова інноваційного потенціалу та характеризує рівень освітньої, загальнокультурної і соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах. Інноваційна культура забезпечує сприйнятливість людей до нових ідей, їх готовність і здатність підтримувати і реалізувати інновації в усіх сферах життя. Для втілення такої ідеї державним службовцям насамперед треба розуміти сутність інновацій та їх роль у розвитку суспільства. Адже розуміння передуює позитивному сприйняттю та відповідним діям з вирішення проблем. А на сьогодні питання «чи може виробничий досвід бути інвестиціями?» викликає у державних службовців великі труднощі і свідчить про несприйняття інтелектуального капіталу як основи розвитку підприємств.

Оскільки одним з напрямів розвитку культури є професійне навчання, то в цьому процесі треба обов'язково розглядати питання ролі інновацій для розвитку країни та напрацьовувати вміння з ними працювати, оскільки вони покращують життя в цілому, але приносять із собою тимчасові незручності. Вміння не боятися і вітати зміни є однією з особливостей успішної особистості. Вважається, що глобалізована економіка принесла радикальні зміни до вимог щодо поведінки людини: від глобальної Людини ХХІ сторіччя будуть вимагати особливої мобільності й здатності адаптуватися до швидкої зміни умов життя, зміни професій, культурного середовища. Показником глобальної мобільності людини буде універсальна освіта і здатність напружуватися, рухатися, мобілізуватися й учитися все життя. В умовах глобалізації істотно зростає роль інтелекту та інноваційної творчості. Лише за допомогою інтелектуально-інноваційного ресурсу індустріальні країни зможуть еволюціонувати на постіндустріальний рівень. У цьому зв'язку особливого значення набуває розвиток системи освіти в країнах, оскільки лише власні високоосвічені кадри можуть знайти найефективніші шляхи побудови нової економіки і суспільства.

Отже, принцип становлення інноваційної культури вітчизняних організацій вимагає зміни способу мислення влади, роботодавців, індивідуумів. Варто переорієнтувати мислення, і насамперед державних службовців, бо вони є відповідальними за розвиток територій. Зміна свідомості відбувається насамперед через професійну освіту, одним із завдань якої є підготовка державних службовців до змін та напрацювання вмінь правильно на них реагувати, щоб мати можливість сприяти цим змінам у суспільстві.